

Nuo 2024 metų specialiųjų poreikių vaikams turės atsiverti visos šalies mokyklos. Pasak švietimo, mokslo ir sporto ministrės patarėjo Igno Gaižiūno, prognozuojama, kad 2024 m. į vieną bendrojo ugdymo mokyklą ateitų ne daugiau kaip po kelis naujus specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus. I. Gaižiūnas sakė, kad nesame paskutinė šalis, diegianti įtraukįjį ugdymą, bet Vakarų Europoje šiuo aspektu atsiliekame.

Pasak ŠMSM, dabar 90 proc. specialiuosius ugdymosi poreikius turinčių vaikų mokosi bendrose klasėse ir darželių grupėse su bendraamžiais, bet dar daug reikia nuveikti, kad visose švietimo įstaigose būtų sukurtos kuo geresnės sąlygos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams.

Šiais mokslo metais ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose mokosi 75 tūkst. specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių, tai sudaro 15,6 proc. nuo visų darželius ir mokyklas lankančių vaikų. Bendrąsias klases lanko 67 tūkst. ikimokyklinukų ir moksleivių, t. y. beveik 90 proc. visų specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų.

„Įtrauktis yra nuolatinis procesas, tai daugiau vertybinis, kultūrinis virsmas“, – sakė švietimo, mokslo ir sporto ministrė Jurgita Šiugždinienė. Ji linkėjo visiems atverti savo širdis, mat vien pinigų šiam pokyčiui nepakaks.

Kaip praneša ŠMSM, iš viso 2023-2029 m. laikotarpiu suplanuotos 150 mln. Eur investicijos, skirtos mokykloms: mokymosi aplinkai parengti, specialistams pritraukti, švietimo pagalbai plėsti. Ugdymo įstaigose jau dabar dirba daugiau kaip 7,5 tūkst. švietimo pagalbos specialistų ir mokytojo padėjėjų. Bendradarbiaujant su savivaldybėmis, toliau bus didinamas finansavimas švietimo pagalbai.

Prieš dvejus metus praėjusios kadencijos Seimas priėmė Švietimo įstatymo pakeitimus. Jais numatyta, kad nuo 2024 m. visos mokyklos ir visi darželiai turėtų priimti specialiųjų poreikių vaikus, jei jų tėvai, pasitarę su specialistais, nuspręs, kad lankyti tokią įstaigą yra geriausias sprendimas vaikui. Tačiau išliks ir specialiosios mokyklos. Tėvai, tardamiesi su specialistais, galės rinktis, kokia įstaiga geriausiai atitinka vaiko poreikius.

Pasak ministrės, Lietuva nepasieks tobulos įtraukties 2024 m. J. Šiugždinienė pabrėžė, kad reikės didelės pagalbos mokytojams. Ji sakė, kad mokytojo padėjėjų skaičius yra išaugęs dvigubai.

ŠMSM duomenimis, šiais mokslo metais švietimo įstaigose dirba 3950 švietimo pagalbos specialistų ir 3597 mokytojo padėjėjų. Mokytojų padėjėjų skaičius išaugo dvigubai per pastaruosius ketverius metus (2018 m. jų dirbo 1 783). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija pernai savivaldybėms papildomai skyrė 3,6 mln. Eur mokytojų padėjėjų etatams steigti, šiais mokslo metais – dar 1,8 mln. Eur švietimo pagalbos specialistų etatams.

Nors švietimo pagalbos užtikrinimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija šios kadencijos laikotarpiu nuosekliai remia savivaldybes ir didina švietimo pagalbos finansavimą mokyklose. 2019 m. metinis švietimo pagalbos finansavimas buvo vos 62 mln. Eur, o 2022 m. švietimo pagalbai apskaičiuotos lėšos siekė jau 112 mln. Eur.

Anot ŠMSM, stengiantis pritraukti daugiau švietimo pagalbos specialistų ir sudaryti jiems geresnes darbo sąlygas, 2021 m. rugsėjį vidutiniškai 20 proc. padidintas šių specialistų atlyginimas, 2022 m. – dar 12,5 proc. 2023 m. jis didės 13 proc.

Pasak I. Gaižiūno, ne visi pedagogai buvo rengiami taip, kad sugebėtų dirbti su specialiųjų poreikių vaikais, tad bus rengiami kvalifikacijos kėlimo kursai. Nuo kitų mokslo metų, t. y. 2023-ųjų rugsėjo, savivaldybių mokyklose planuojama įsteigti apie 100 bandomųjų įtraukčių klasių. Po išbandymo numatoma nuosekli įtraukčių klasių plėtra visoje Lietuvoje. Šiuo metu yra rengiami trys modeliai, kuriuos galės išbandyti mokyklos.

„Klasėje jau dabar gali būti iki trijų didelių arba labai didelių specialiųjų poreikių turinčių vaikų. Tip pat galioja nuostata, kad tokiose klasėse vienas vaikas gali būti skaičiuojamas kaip du ir formuojamos mažesnės klasės. Ką mes papildomai sakome dėl įtraukčių klasių modelio? Jei tokioje klasėje dirba du arba daugiau specialistų nuolatos, gali būti iki trijų vaikų, turinčių didelius arba labai didelius specialiuosius poreikius ir dar iki 20 proc. su mažesniais specialiaisiais poreikiais. Reikia pasakyti, kad Lietuvoje yra 15 proc. vaikų, turinčių specialiųjų poreikių“, – kalbėjo I. Gaižiūnas.

Anot ŠMSM, specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai, galėdami mokytis kartu su bendraamžiais, turi galimybę įgyti stipresnius skaitymo ir matematinius įgūdžius, gerėja jų socialiniai įgūdžiai. Daugiau vaikų tęsia mokymąsi, o baigę gimnaziją, lengviau įsidarbina. Kaip teigia ŠMSM, tyrimai rodo, kad nuoseklus įtraukčių ugdymas gerina visų mokinių, ne tik turinčių specialiųjų poreikių, pasiekimus, skatina jų socialinę ir emocinę augimą, stiprina gebėjimą bendradarbiauti bei dirbti įvairialypėje aplinkoje, ir kuria atviresnę visuomenę.

Pasak ministerijos, specialiosios mokyklos, kuriose paprastai ugdomi didelių ar labai didelių poreikių turintys vaikai, nebus uždaromos. Tokios ugdymo įstaigos gali pasiūlyti ugdymą ir pagalbą mokiniui, taip pat ir medicininę, kokios dažniausiai negali teikti bendrojo ugdymo mokyklos. Šiuo metu specialiosiose mokyklose ar specialiose klasėse mokosi apie 1,6 proc. visų šalies ugdymo įstaigas lankančių ikimokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikų. Konsultuodamasi su nevyriausybinėmis organizacijomis, atsižvelgdama į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) ekspertų rekomendacijas, ministerija

parengė pagrindines įtraukiojo ugdymo plėtos kryptis ir suplanavo pagrindinius darbus bei finansavimą iki 2029 m.

Anot ŠMSM, pagrindinis tikslas – švietimo pagalba kuo arčiau mokinio ir mokytojo. Siekiama, kad švietimo pagalbos specialistai daugiau dirbtų klasėse, ne tik savo kabinetuose. Bus stiprinamos pedagoginės psichologinės tarnybos, kurios vertina mokinių specialiuosius ugdymosi poreikius ir teikia rekomendacijas mokykloms.

Mokytojus ir mokinius konsultuos 10 regioninių specialiojo ugdymo centrų, jų veikla turėtų prasidėti jau nuo ateinančių metų rugsėjo. Regioninių konsultacinių centrų tikslas – užtikrinti mokykloms reikalingą konsultacinę ir praktinę pagalbą ugdant specialiųjų poreikių turinčius vaikus. Kitų metų pradžioje bus įsteigtas nacionalinis metodinis Lietuvos įtraukties švietime centras. Taip pat numatoma, ir tam suplanuotos lėšos, koordinuotai teikiamų paslaugų ir įtraukčiai reikalingų visos dienos mokyklos paslaugų plėtra, pritaikomo transporto įsigijimas.

Numatoma stiprinti švietimo įstaigų vadovų kompetencijas įtraukiamam ugdymui ir pozityvias mokyklų bendruomenių nuostatas specialiųjų poreikių turinčių vaikų įtraukčiai į bendras klases.

Planuojama nuosekliai didinti įtraukiamam ugdymui reikalingų specialistų skaičių, taip pat ir sudarant sąlygas pedagogams įgyti papildomą švietimo pagalbos specialisto (specialiojo pedagogo, logopedo, tiflopedagogo, surdopedagogo) kvalifikaciją. Bus gerinamos šių specialistų darbo sąlygos. Numatoma, kad visi pedagogai turės galimybę tobulinti įtraukčiai reikalingas kompetencijas.

Spalį jau prasidėjo ir visus šiuos mokslo metus vyks mokymai mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų komandoms. Jie skirti pasirengti įgyvendinti atnaujintas bendrąsias ugdymo programas dirbant su mokiniais, turinčiais didelių ir labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių. Parengtas specialiųjų mokymo priemonių katalogas yra portale www.e-mokykla.lt. Taip pat paruoštos atnaujinto ugdymo turinio programų pritaikymo specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams rekomendacijos ir parengta beveik 100 savivaldybių konsultantų, padėsiančių šias programas pritaikyti.